

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/powstanie-warszawskie/102700,Powstancze-szpitaly.html>

Szpital powstańczy. Autor: nieznany, (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Powstańcze szpitale

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: EWA WÓJCICKA 09.08.2023

W okresie Powstania Warszawskiego funkcjonowało ponad 120 szpitali powstańczych, m.in. w restauracji „Pod krzywą latarnią”, przy ulicy Podwale 25 i w kamienicy „Czarny Łabędź”, przy ulicy Podwale 46.

Wiosną 1944 r. komendant Okręgu Warszawskiego AK wydał rozkaz operacyjny precyzujący nie tylko cele ataków oddziałów liniowych mających wziąć udział w powstaniu, lecz także określający zadania służby zdrowia, które miała ona realizować w tym okresie. Przed godziną „W” zgromadzono sprzęt medyczny i środki opatrunkowe przeznaczone, niestety, zaledwie na trzy dni walk, a trwały one 63.

Operacja w szpitalu polowym na ul. Mokotowskiej. Autor: Eugeniusz Lokajski (fot. z zasobu IPN)

Jeszcze na początku sierpnia szpitale powstańcze dysponowały łózkami, czystą pościelą oraz lekami. Przygotowane zapasy szybko się jednak skończyły.

Brakowało również pielęgniarek i lekarzy, którzy mogliby udzielić pomocy potrzebującym. W późniejszym okresie walk

warunki w szpitalach polowych były dramatyczne. Operacje przeprowadzano bez środków znieczulających, przy świecy lub lampie naftowej, bez zachowania odpowiedniej higieny.

Ranni powstańcy oraz cywile leżeli na posadzce, w ciemności, w fetorze ludzkiego potu oraz ropiejących ran, i konali z braku fachowej pomocy.

Szczątki pomordowanych 2 IX 1944 r. pacjentów szpitala przy ul. Długiej 7, w gmachu dawnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Autor: Leonard Sempoliński, (fot. z zasobu IPN)

Powstańczy szpital polowy. Autor: Eugeniusz Lokajski (fot. z

zasobu IPN)

Szpital powstańczy. Autor:
nieznany, (fot. z zasobu IPN)

Tragiczny los

Okupant z całą brutalnością niszczył kolejne części miasta, w tym szpitale polowe, lokowane często miejscach przypadkowych, takich jak: piwnice, prywatne mieszkania, podziemia kościołów, sklepy i magazyny, m.in. na terenie Starego Miasta - w Pałacu Raczyńskich przy ulicy Długiej 7 czy siedzibie Towarzystwa Dobroczynności przy ulicy Freta 10.

W okresie walk powstańczych funkcjonowało również ponad 200 tzw. punktów opatrunkowych.

Niemcy nie przestrzegli postanowień konwencji genewskiej ani nie respektowali znaku Czerwonego Krzyża. Ranna ludność cywilna, powstańcy oraz personel medyczny byli ofiarami bestialskich mordów. Najczęściej udawało się przeżyć tylko lżej rannym oraz personelowi, którym Niemcy nakazywali opuścić szpitale. Budynki

na koniec podpalano, często z jeszcze żywymi osobami w środku.

W okresie walk powstańczych funkcjonowało również ponad 200 tzw. punktów opatrunkowych. Dysponowały one zazwyczaj kilkoma łózkami i udzielały doraźnej pomocy lżej rannym.

Należy jeszcze wspomnieć o stałych szpitalach, jakie w tym czasie były w Warszawie. Przed godziną „W” funkcjonowało 20 placówek zdrowotnych. Niestety, również ich Niemcy nie oszczędzili. Żołnierze wroga po wkroczeniu do placówki nakazywali personelowi oraz lżej rannym i chorym opuszczenie budynków w ciągu 5-10 minut. Pozostałe osoby były mordowane na miejscu.

Po wojnie szczątki pomordowanych ze szpitali powstańczych zostały ekshumowane i pochowane na warszawskich cmentarzach.

Szpital powstańczy przy ul. Złotej

22. Autor: Henryk Śmigacz.

Zdjęcie pochodzące z albumu z fotografiami z czasów powstania warszawskiego oraz okresu powojennego, wchodzącego w skład Archiwum osobistego Henryka Śmigacza, pozyskanego do zasobu IPN w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci (fot. z zasobu IPN)

**Szpital powstańczy w gmachu
PKO przy ul. Świętokrzyskiej.
Autor: Jerzy Tomaszewski (fot. z
zasobu IPN)**

**Szpital powstańczy. Autor:
nieznany, (fot. z zasobu IPN)**

Ślady poświęcenia

W Archiwum IPN przechowywane są fotografie dokumentujące trudną pracę szpitali powstańczych. Ich autorem jest m.in. Eugeniusz Lokajski ps. „Brok”. Jedna zrobiona przez niego fotografia przedstawia szpital polowy przy ul. Mokotowskiej. Inne zdjęcie „Broka” ukazuje sanitariuszkę Janinę Stęczniewską ps. „Inka”, należącą do Wojskowej Służby Kobiet. Fotografię tę wykonano w szpitalu polowym kompanii „Koszta” w budynku dawnego Towarzystwa Ubezpieczeń przy ulicy Marszałkowskiej 124/128. Na zdjęciu jest z kilkuletnią córką Hanią, a obok dziewczynki leży Edmund Michniewski ps. „Miś”, który został ranny 4 sierpnia 1944 r. na ulicy Wroniej. Warto dodać, że kobieta przeżyła powstanie, a po kapitulacji razem z rannymi trafiła do Krakowa.

Przed godziną „W” funkcjonowało 20 placówek zdrowotnych.

Kolejna fotografia z zasobu IPN, tym razem autorstwa Jerzego Tomaszewskiego ps. „Jur”, przedstawia sanitariuszkę pochylającą się nad chorym w szpitalu powstańczym w gmachu PKO przy ulicy Świętokrzyskiej.

W kolekcji Henryka Śmigacza, który na polecenie Delegatury Rządu na Kraj wykonywał zdjęcia głównie na terenie północnego Śródmieścia, jest kilkanaście obrazów ukazujących szpital zgrupowania „Gurt” przy ulicy Złotej 22, znajdujący się w budynku filii Urzędu Miar i Wag. Na jednym z nich uchwycono leżących mężczyzn oraz sanitariuszkę, na której ramieniu można dostrzec powstańczą opaskę.

Dowody bestialstwa Niemców zarejestrował Leonard Sempoliński, który w kwietniu 1945 r. wykonał zdjęcie szczątków zamordowanych 2 września 1944 r. pacjentów szpitala przy ulicy Długiej 7.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ